

Dorota Walerjan

Czynności administracyjne wykonywane przez ubezpieczającego na rzecz ubezpieczyciela w świetle obowiązujących przepisów podatkowych oraz polskiej i europejskiej praktyki podatkowej

I. Wprowadzenie

Celem niniejszego artykułu jest rozważenie sposobu opodatkowania podatkiem VAT oraz możliwości zwolnienia z tego podatku usług, które ubezpieczający wykonuje na rzecz ubezpieczyciela przy zawieraniu umowy na cudzy rachunek w ubezpieczeniu grupowym.

Analizując powyższe zagadnienie należy zastanowić się nad istotą wspomnianych usług oraz ich klasyfikacją podatkową w świetle obowiązujących przepisów polskich i unijnych. W niniejszym opracowaniu przytoczono istniejącą w tym zakresie praktykę podatkową, w postaci interpretacji polskich organów podatkowych oraz orzeczeń Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości. Jakkolwiek powyższa analiza prowadzi do wniosku, że przedmiotowe zagadnienie nie znalazło jak dotąd jednoznacznego i spójnego rozstrzygnięcia, to jednak pozwala na sporządzenie obszernej listy argumentów za możliwością zwolnienia przedmiotowych usług z opodatkowania podatkiem VAT.

II. Zakres i kwalifikacja prawna „czynności administracyjnych” realizowanych przez ubezpieczającego

Usługi administracyjne wykonywane przez ubezpieczającego na rzecz ubezpieczyciela mogą obejmować takie czynności, jak: przedstawianie ubezpieczonemu i osobom zainteresowanym danym produktem informacji i wyjaśnień związanych z ubezpieczeniem, informowanie ubezpieczonych o dokumentach wymaganych przez ubezpieczyciela, wydawanie ubezpieczonemu odpowiednich formularzy, przechowywanie danych osobowych ubezpieczonych i uposażonych, prowadzenie rejestru umożliwiającego uzyskanie określonych informacji

o tych osobach oraz o przedmiocie i warunkach ubezpieczenia, przekazywanie ww. danych ubezpieczycielowi, przyjmowanie i przechowywanie oświadczeń tych osób oraz ich przekazywanie ubezpieczycielowi, pośredniczenia pomiędzy ubezpieczycielem a ubezpieczonymi w procesie przekazania dokumentacji (w tym dokumentów wymaganych przy zawarciu umowy, dokumentów związanych z likwidacją szkód), zgłaszanie wniosków w zakresie zawartych umów (np. w przypadku zmiany statusu osoby ubezpieczonej lub przedmiotu ubezpieczenia), informowanie ubezpieczyciela o zmianie danych ubezpieczonego oraz informowanie ubezpieczonych o zmianie danych ubezpieczyciela, monitorowanie wpłat składek, pobieranie i przekazywanie składek na rachunek ubezpieczyciela, sporządzanie określonych zestawień i sprawozdań w formacie wymaganym przez ubezpieczyciela, promowanie produktów ubezpieczeniowych oferowanych przez ubezpieczyciela.

Powstaje pytanie, czy podobne usługi należy uznać za czynności pomocnicze świadczone w związku z „usługami ubezpieczenia”, „usługi świadczone w zakresie zawieranych umów ubezpieczenia na cudzy rachunek”, „czynności pomocnicze” w zakresie ww. usług, czy może raczej „usługi pośrednictwa w świadczeniu usług ubezpieczeniowych”.

Powyższe zagadnienie ma oczywiście kilka aspektów. Przedmiotem niniejszego opracowania jest aspekt podatkowy, wywołujący określone skutki o charakterze finansowym i administracyjnym, jednak z punktu widzenia ubezpieczającego znacznie bardziej dolegliwy może okazać się aspekt prawny.

Odnosząc się pokrótce do tego ostatniego zagadnienia, trzeba wskazać, że niektóre zadania powierzone ubezpieczającemu, jak przykładowo „promowanie produktów ubezpieczenia”, mogą prowadzić do powstania ryzyka uznania tego podmiotu za pośrednika ubezpieczeniowego. Zgodnie bowiem z brzmieniem art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o pośrednictwie ubezpieczeniowym¹ (dalej: ustawa o pośrednictwie), polega ono na wykonywaniu przez pośrednika za wynagrodzeniem czynności faktycznych lub czynności prawnych związanych z zawieraniem lub wykonywaniem umów ubezpieczenia. Zgodnie zaś z art. 4 tej ustawy, czynnościami agencyjnymi są czynności polegające na pozyskiwaniu klientów, wykonywaniu czynności przygotowawczych zmierzających do zawierania umów ubezpieczenia, zawieraniu umów ubezpieczenia oraz uczestniczeniu w administrowaniu i wykonywaniu umów ubezpieczenia, także w sprawach o odszkodowanie, jak również na organizowaniu i nadzorowaniu czynności agencyjnych. Jak z powyższego wynika, definicja działalności agencyjnej jest bardzo szeroka, co powoduje, że szereg czynności może podlegać zaliczeniu do czynności agencyjnych. Jedną z takich czynności jest wskazane powyżej „promowanie produktów ubezpieczenia”, które jest bliskie działaniom w zakresie „pozyskiwania klientów”. Dodatkowym argumentem za postrzeganiem roli ubezpieczającego jako agenta może być fakt ustalenia jego wynagrodzenia w formie prowizyjnej; trzeba bowiem przypomnieć, że wynagro-

¹ Ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o pośrednictwie ubezpieczeniowym (Dz. U. Nr 124, poz. 1154 z późn. zm.).

dzenie prowizyjne jest, zgodnie z przepisami kodeksu cywilnego², właściwe dla umowy agencyjnej i zasadniczo tylko dla takiej umowy przewidziane³.

Z drugiej strony warto wskazać, że zgodnie z ustawą o pośrednictwie (art. 6 ust. 2 tej ustawy), za pośrednictwem ubezpieczeniowym nie uznaje się działalności polegającej na dostarczaniu osobom zainteresowanym ochroną ubezpieczeniową ogólnych informacji o możliwości zawierania umów ubezpieczenia oraz o warunkach i skutkach takich umów, w szczególności o zakresie ochrony ubezpieczeniowej, jeżeli informacje są dostarczane przez podmiot wykonujący działalność inną niż pośrednictwo ubezpieczeniowe, pozostają w związku z tą działalnością i nie mają na celu doprowadzenia do zawarcia lub wykonania umowy ubezpieczenia.

Podobne zastrzeżenia można zgłosić w odniesieniu do przyjmowania przez ubezpieczającego wpłat składek na ubezpieczenie, która to czynność jest jednym z zadań realizowanych przez pośredników ubezpieczeniowych. Mianowicie, na podstawie art. 6a pkt 1 ustawy o pośrednictwie, sumy pieniężne przekazane z tytułu umowy ubezpieczenia przez ubezpieczającego pośrednikowi ubezpieczeniowemu uznaje się jako wpłacone zakładowi ubezpieczeń. W takich okolicznościach agent ubezpieczeniowy występuje jako inkasent składek należnych ubezpieczycielowi.

Prowadzenie działalności agenta ubezpieczeniowego przez podmiot niewpisany do rejestru pośredników ubezpieczeniowych oraz za pomocą osób niespełniających wymogów przewidzianych w art. 9 ustawy o pośrednictwie jest obwarowane zarówno sankcjami administracyjnymi, jak i karnymi. Zgodnie z art. 47 tej ustawy, kto wykonuje działalność agencyjną, nie będąc do tego upoważnionym lub czynności agenta ubezpieczeniowego, nie będąc do tego upoważnionym, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo karze pozbawienia wolności do lat 2. Tej samej karze podlega, kto wykonuje działalność agencyjną działając w imieniu osoby prawnej.

Zastrzeżenia te należy mieć na względzie zarówno przy ustalaniu zakresu zadań zleconych ubezpieczającemu przez ubezpieczyciela w ramach tzw. czynności administracyjnych, jak i przy dokonywaniu kwalifikacji realizowanych przez ubezpieczającego czynności na gruncie prawnym i podatkowym.

III. Zakres zwolnienia z podatku VAT na podstawie przepisów znowelizowanej ustawy o podatku od towarów i usług

Na podstawie obowiązujących od 1 stycznia 2011 r. przepisów znowelizowanej ustawy o podatku od towarów i usług z dnia 11 marca 2004 r.⁴ (dalej: ustawa o VAT), zwolnieniu z opodatkowania podatkiem VAT podlegają: usługi ubezpieczeniowe, usługi reasekuracyjne i usługi pośrednictwa w świadczeniu usług ubezpieczeniowych i reasekuracyjnych, a także usługi świadczone przez ubez-

² Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93 z późn. zm.).

³ Zob. także A. Dębiec i S. Mikołajuk, *Wpływ zmian w ustawie o podatku od towarów i usług (VAT) na rynek ubezpieczeń*, Prawo Asekuracyjne 2011, nr 1, s. 32.

⁴ Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. Nr 54, poz. 535 z późn. zm.).

pieczającego w zakresie zawieranych przez niego umów ubezpieczenia na cudzy rachunek – z wyłączeniem zbywania praw nabytych w związku z wykonywaniem umów ubezpieczenia i umów reasekuracji⁵.

Zwolnienie od podatku stosuje się również do świadczenia usługi „pomocniczej” stanowiącej element usługi ubezpieczeniowej, usługi reasekuracyjnej oraz usługi świadczonej przez ubezpieczającego w zakresie zawieranych przez niego umów ubezpieczenia na cudzy rachunek, który sam stanowi odrębną całość i jest właściwy oraz niezbędny do świadczenia ww. usługi zwolnionej⁶.

Jednakże powyższej zasady nie stosuje się do świadczenia usług stanowiących element usług pośrednictwa w świadczeniu usług ubezpieczeniowych i reasekuracyjnych⁷. Ponadto, powołane wyżej zwolnienia nie mają zastosowania do czynności ściągania długów, w tym faktoringu, usług doradztwa oraz usług w zakresie leasingu⁸.

Należy jednocześnie podkreślić, że – jak wynika z brzmienia cytowanych regulacji – zwolnienie usług ubezpieczeniowych w żadnym razie nie ma charakteru podmiotowego: wymienione w powołanych przepisach usługi korzystają ze zwolnienia niezależnie od podmiotu, który je świadczy. Natomiast usługi, które nie mogą zostać zaliczone do opisanych wyżej kategorii nie powinny korzystać ze zwolnienia nawet wówczas, gdy wykonywane są przez ubezpieczyciela⁹. W kontekście cytowanych uregulowań trzeba dodatkowo przypomnieć, że – zgodnie z zasadą interpretacji prawa podatkowego – pojęcia stosowane do określenia zwolnień, w tym zwolnień zawartych w art. 43 ustawy o VAT, powinny być interpretowane w sposób ścisły, ponieważ zwolnienia te stanowią odstępstwa od ogólnej zasady opodatkowania usług podatkiem VAT. Co więcej, *„zwolnienia stanowią pojęcia autonomiczne prawa wspólnotowego, które mają na celu uniknięcie rozbieżności pomiędzy państwami członkowskimi w stosowaniu systemu podatku VAT i które należy sytuować w ogólnym kontekście wspólnego systemu podatku VAT”*¹⁰.

IV. Zakres zwolnienia z podatku VAT na podstawie przepisów unijnych

Zwolnienia z podatku VAT, zawarte w art. 43 ustawy o VAT, wynikają z dążenia polskiego ustawodawcy do dostosowania krajowej legislacji do brzmienia norm unijnych. W szczególności, zwolnienie od podatku VAT określone w art. 43 ust. 1 pkt 37 ustawy o VAT, jest następstwem brzmienia art. 135 ust. 1 pkt a dyrektywy 2006/112/WE z dnia 28 listopada 2006 r.¹¹ (dalej: dyrektywa 2006/112/WE). Zgodnie z powołanym przepisem, zwolnieniu od podatku podlegają transakcje ubezpieczeniowe i reasekuracyjne, wraz z usługami po-

⁵ Art. 43 ust. 1 pkt 37 ustawy o VAT.

⁶ Art. 43 ust. 13 ustawy o VAT.

⁷ Art. 43 ust. 14 ustawy o VAT.

⁸ Art. 43 ust. 15 ustawy o VAT.

⁹ Tak m.in. dyrektor Izby Skarbowej w Poznaniu w interpretacji z 29 kwietnia 2011 r. (sygn. ILPPI/443-165/11-2/MS).

¹⁰ Tak m.in. dyrektor Izby Skarbowej w Poznaniu, jw.; dyrektor Izby Skarbowej w Warszawie w interpretacji z 9 maja 2011 r. (sygn. IPPPI/443-353/11-2/AW).

¹¹ Dyrektywa 2006/112/WE Rady z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej (Dz. Urz. UE L 347).

krewnymi świadczonymi przez brokerów ubezpieczeniowych i agentów ubezpieczeniowych.

Należy wskazać, że powołany art. 135 ust. 1 pkt a dyrektywy 2006/112/WE sformułowany jest w sposób odmienny od brzmienia omówionych wyżej uregulowań ustawy o VAT (art. 43 ust. 1 pkt 37, art. 43 ust. 13–15): brzmienie polskich regulacji wydaje się szersze i bardziej szczegółowe niż brzmienie zapisu dyrektywy.

Ta rozbieżność w brzmieniu powołanych przepisów powoduje dodatkowe wątpliwości interpretacyjne, jak również stawia pod znakiem zapytania możliwość bezpośredniego zastosowania – przy interpretowaniu zapisów art. 43 ustawy o VAT – orzecznictwa Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości (ETS) w zakresie wykładni przepisów dyrektywy 2006/112/WE. Zasadą bowiem jest, że w sytuacji wadliwej lub odmiennej implementacji przepisu wspólnotowego w polskiej ustawie podatkowej, brak jest podstaw dla stosowania wykładni tych przepisów w sposób, który odpowiadałby treści normy wspólnotowej, nie zaś normy krajowej. Sądy zgodnie stwierdzają, że polskie władze nie mogą powoływać się przeciwko podatnikom na taki przepis dyrektywy, którego obowiązkowa implementacja w prawie krajowym nie została jeszcze dokonana. W takich okolicznościach organy podatkowe nie mogą kwestionować postępowania podatnika, który stosuje się do korzystniejszej dla niego normy krajowej. Jest to związane z faktem, że brak właściwej implementacji przepisów dyrektywy do krajowego porządku prawnego wynika z zaniechania samego Państwa. Trudno więc przyznawać państwowym organom (organom podatkowym) uprawnienie do powoływania się na zaniechanie Państwa, które nie wywiązało się ze swoich obowiązków prawidłowej implementacji dyrektywy. Natomiast polski podatnik ma pełne prawo do zastosowania niezgodnych z dyrektywą przepisów krajowych, przy czym organy skarbowe nie mogą kwestionować tego na podstawie dyrektyw. Co więcej, polski podatnik może także – w przeciwieństwie do Państwa – odwołać się bezpośrednio do postanowień dyrektywy¹².

V. Polska praktyka podatkowa

Praktyka polskich organów podatkowych w zakresie wykładni zakresu zastosowania zwolnienia określonego w art. 43 ust. 1 pkt 37 ustawy o VAT jest dość ograniczona – w szczególności z tego względu, że przedmiotowy przepis obowiązuje dopiero od początku 2011 r. Poniżej omawiam trzy interpretacje wydane przez dyrektorów Izb Skarbowych w Poznaniu, Warszawie i Łodzi, z których każda dotyczy możliwości zwolnienia z podatku VAT usług administracyjnych świadczonych przez ubezpieczającego na rzecz ubezpieczyciela w odniesieniu do umów ubezpieczenia grupowego, przy czym każda z tych interpretacji została wydana w odniesieniu do nieco innych relacji ubezpieczającego z ubezpie-

¹² Tak m.in. wyrok NSA z 13 maja 2008 r. (I FSK 600/07); wyrok WSA w Warszawie z 26 maja 2008 r. (III SA/Wa 2185/07); wyrok WSA we Wrocławiu z 3 kwietnia 2007 r. (I SA/Wr 152/07).

czonymi; ubezpieczonymi są bowiem raz klienci ubezpieczającego, innym razem jego pracownicy, a w kolejnej sytuacji – pracownicy spółek powiązanych.

Co więcej, warto wskazać, że w dwóch z omawianych niżej interpretacji wnioskodawcy są zdania, że świadczone przez nich usługi korzystają ze zwolnienia z podatku VAT, w trzeciej zaś – że usługi te podlegają opodatkowaniu według stawki podstawowej.

1. Usługi administracyjne w odniesieniu do umowy ubezpieczenia grupowego klientów

Interpretacja wydana przez dyrektora Izby Skarbowej w Poznaniu¹³ dotyczyła sytuacji, w której wnioskodawca prowadzący działalność finansową (bank), w związku ze sprzedażą swoich produktów finansowych, zawarł z towarzystwami ubezpieczeniowymi umowy ubezpieczenia grupowego, których przedmiotem było udzielenie przez danego ubezpieczyciela ochrony ubezpieczeniowej klientom wnioskodawcy (m.in. ochrony nieruchomości i ruchomości klientów, odpowiedzialności cywilnej w życiu prywatnym, ochrony kredytobiorców na wypadek utraty pracy oraz zdolności do pracy, ochrony na wypadek śmierci oraz powstania trwałej i całkowitej niezdolności do pracy).

We wszystkich tych umowach ubezpieczenia wnioskodawca działający jako ubezpieczający był jednocześnie zobowiązany do świadczenia na rzecz ubezpieczyciela określonych czynności o charakterze administracyjnym, w tym: przedstawiania ubezpieczonym informacji i wyjaśnień związanych z ubezpieczeniem, przechowywania danych osobowych uposażonych oraz stosownych oświadczeń w tym zakresie, wypełniania obowiązków informacyjnych wynikających z ustawy o działalności ubezpieczeniowej, sporządzania i przekazywania ubezpieczycielowi uzgodnionych raportów i informacji, wydawania ubezpieczonym formularzy zmiany danych, pobierania i przekazywania na rachunek ubezpieczyciela składek.

Z tytułu powyższych czynności wnioskodawca otrzymywał comiesięczne wynagrodzenie prowizyjne w wysokości udziału procentowego składki ubezpieczeniowej należnej ubezpieczycielowi.

Na tle tak opisanego stanu faktycznego wnioskodawca zadał pytanie o możliwość skorzystania ze zwolnienia z podatku VAT na podstawie art. 43 ust. 1 pkt 37 oraz art. 43 ust. 13 ustawy o VAT, przewidzianego dla usług stanowiących element „*usług świadczonych przez ubezpieczającego w zakresie zawieranych przez niego umów ubezpieczenia na cudzy rachunek*”.

Swoje stanowisko wnioskodawca motywował w szczególności językową wykładnią przepisu art. 43 ust. 1 pkt 37 ustawy o VAT oraz charakterem świadczonych przez siebie usług. Usługi te, w opinii wnioskodawcy, spełniały dwa podstawowe warunki konieczne do zastosowania powołanego przepisu: fakt świadczenia usług przez ubezpieczającego (bank) oraz fakt, że umowy o świadczenie usług były zawierane na cudzy rachunek (tj. na rzecz klientów będących ubezpieczonymi). Jednocześnie wnioskodawca wskazywał, że przy klasyfikacji po-

¹³ Interpretacja z 29 kwietnia 2011 r. (sygn. ILPP1/443-165/11-2/MS).

wyższych czynności do usług zwolnionych z podatku VAT na podstawie art. 43 ust. 1 pkt 37 ustawy o VAT, bez znaczenia pozostaje fakt, że ochrony ubezpieczeniowej jego klientom nie udziela sam wnioskodawca (bank), ale towarzystwa ubezpieczeniowe, z którymi wnioskodawca zawarł umowy ubezpieczenia grupowego. W uzasadnieniu wnioskodawca powoływał się także na odpowiednie orzecznictwo ETS¹⁴.

Na tej podstawie wnioskodawca podsumował, że z punktu widzenia orzecznictwa europejskiego kluczowe znaczenie ma fakt, iż z perspektywy odbiorcy końcowego (ubezpieczonego), wnioskodawca wykonuje czynności, które w przeciwnym wypadku wykonywałby ubezpieczyciel. Co więcej, czynności wykonywane przez wnioskodawcę na podstawie przedmiotowych umów są na tyle ważne dla przebiegu ochrony ubezpieczeniowej, że mogą być uznane za istotny element transakcji ubezpieczeniowej. Są to ponadto czynności specyficzne dla usług ubezpieczenia grupowego, a jednocześnie od nich odrębne.

Organ podatkowy uznał stanowisko wnioskodawcy za prawidłowe i jednocześnie przedstawił w tym zakresie własne uzasadnienie.

W uzasadnieniu organ powołał ten sam art. 43 ust. 1 pkt 37 oraz art. 43 ust. 13 ustawy o VAT, jak również genezę wprowadzenia w polskiej ustawie o VAT zmian w zakresie obowiązujących zwolnień (poprzez odejście od klasyfikacji statystycznych) – w postaci konieczności zapewnienia pełniejszej implementacji przepisów unijnych, a w szczególności dyrektywy 2006/112/WE.

Dalej, organ zaznaczył, że wskazane zwolnienie od podatku VAT, określone w art. 43 ust. 1 pkt 37 ustawy o VAT, jest zgodne z art. 135 ust. 1 pkt a dyrektywy 2006/112/WE, w myśl którego zwolnieniu od podatku przez państwa członkowskie podlegają transakcje ubezpieczeniowe i reasekuracyjne, wraz z usługami pokrewnymi świadczonymi przez brokerów ubezpieczeniowych i agentów ubezpieczeniowych. Podkreślił, że dla oceny tego, czy usługi wykonywane przez wnioskodawcę są zwolnione od podatku VAT, konieczne jest stwierdzenie, czy są to transakcje ubezpieczeniowe bądź reasekuracyjne albo też usługi pokrewne świadczone przez brokerów i agentów ubezpieczeniowych.

Dokonując ww. oceny, organ przytoczył definicję „transakcji ubezpieczeniowej” wskazując, że „podstawowym elementem transakcji ubezpieczeniowej w ogólnym rozumieniu jest to, że ubezpieczyciel zobowiązuje się, w zamian za uprzednią zapłatę składki, zapewnić ubezpieczonemu, w przypadku zmaterializowania się pokrywanego ryzyka, usługę uzgodnioną w chwili zawarcia umowy”. Z kolei, w ocenie organu, „czynność ubezpieczeniowa, w ogólnie przyjętym rozumieniu, charakteryzuje się tym, że ubezpieczyciel, w zamian za wcześniejsze opłacenie składki ubezpieczeniowej, zobowiązuje się w przypadku wystąpienia ryzyka objętego umową ubezpieczenia do spełnienia na rzecz ubezpieczonego świadczenia określonego w momencie zawarcia umowy”.

¹⁴ Wyrok z 5 czerwca 1997 r. w sprawie C-2/95 Sparekassernes Datacenter (SDC); wyrok z 13 grudnia 2001 r. w sprawie C-235/00 CSC Financial Services; wyrok z 4 maja 2006 r. w sprawie C-169/04 Abbey National i Inscap Investment Fund.

Organ powołał także orzecznictwo ETS¹⁵, a zwłaszcza stanowisko, że pojęcie usługi ubezpieczeniowej obejmuje również przypadki, gdy klient objęty jest ubezpieczeniem zakupionym przez dostawcę usługi od towarzystwa ubezpieczeniowego, przy czym warunkiem uznania usługi za zwolnioną na podstawie powołanego wyżej art. 135 ust. 1 pkt a dyrektywy 2006/112/WE jest istnienie stosunku prawnego pomiędzy dostawcą usługi (podmiotem ubezpieczającym lub podmiotem pośredniczącym) a klientem (ubezpieczonym), którego przedmiotem jest świadczenie na wypadek zmaterializowania się określonych w umowie ryzyk.

Na tej podstawie uznano, że wnioskodawca (bank) – który nie zobowiązuje się sam do zapewnienia ochrony ubezpieczeniowej swoim klientom, a jedynie dopełnia formalności koniecznych do zapewnienia klientom ubezpieczenia przez podmiot trzeci – świadczy usługę ubezpieczeniową w rozumieniu art. 13 (B) (a) VI dyrektywy. Przepis ten bowiem należy interpretować tak, iż podatnik, niebędący ubezpieczycielem, który – w ramach polisy grupowej, której jest posiadaczem – nabywa dla swoich klientów będących ubezpieczonymi ochronę ubezpieczeniową od ubezpieczyciela, który przejmuje objęte tą ochroną ryzyka, dokonuje transakcji ubezpieczeniowej w rozumieniu tego przepisu. W konsekwencji, usługi świadczone przez ten podmiot korzystają ze zwolnienia z podatku VAT w takim zakresie, w jakim dotyczy ono „transakcji ubezpieczeniowych”.

Wydaje się, że – jakkolwiek korzystna dla wnioskodawcy – opisana tu interpretacja nie jest do końca spójna. Wnioskodawca przedstawia racjonalne uzasadnienie, w którym podnosi, że ma prawo do skorzystania ze zwolnienia z podatku VAT z tytułu świadczenia usług stanowiących element „usług świadczonych przez ubezpieczającego w zakresie zawieranych przez niego umów ubezpieczenia na cudzy rachunek”, który sam stanowi odrębną całość i jest właściwy oraz niezbędny do świadczenia ww. usługi zwolnionej. Natomiast organ podatkowy – nie odnosząc się szczegółowo do powyższej klasyfikacji – uznaje czynności świadczone przez ubezpieczającego dla ubezpieczyciela za „transakcje ubezpieczeniowe”, a więc świadczenie, które (zgodnie z przytoczoną definicją) polega na tym, że „ubezpieczyciel zobowiązuje się, w zamian za uprzednią zapłatę składki, zapewnić ubezpieczonemu, w przypadku zmaterializowania się pokrywanego ryzyka, usługę uzgodnioną w chwili zawarcia umowy”.

W moim przekonaniu, w ramach stanowiska organu podatkowego brakuje jednak głębszej analizy omawianego zagadnienia, a w szczególności powiązania klasyfikacji podatkowej „transakcji ubezpieczeniowej” (realizowanej pomiędzy ubezpieczycielem a ubezpieczonym), z klasyfikacją administracyjnej obsługi tej transakcji (wykonywanej na rzecz ubezpieczyciela przez ubezpieczającego). Brakuje także jednoznacznego wskazania, dlaczego czynność świadczona przez ubezpieczającego uznano za „usługę ubezpieczeniową”, nie zaś „usługę świad-

¹⁵ Orzeczenie C-349/96 Card Protection Plan Ltd przeciwko Commissioners of Customs and Excise.

czoną przez ubezpieczającego w zakresie zawieranych przez niego umów ubezpieczenia na cudzy rachunek”.

2. Usługi administracyjne w odniesieniu do umowy ubezpieczenia grupowego własnych pracowników

Podobnego stanu faktycznego dotyczy interpretacja wydana przez dyrektora Izby Skarbowej w Warszawie¹⁶, z tą różnicą, że wnioskodawca (jako ubezpieczający) zawarł z towarzystwem ubezpieczeniowym umowę ubezpieczenia na życie na rzecz swoich pracowników. Jednocześnie ubezpieczający podpisał z ubezpieczycielem porozumienie prowizyjne określające wynagrodzenie za wykonywanie na jego rzecz czynności w zakresie zawartych umów. Ww. czynności obejmowały funkcje pomocnicze i techniczne polegające na rejestrowaniu w dostarczonym przez towarzystwo oprogramowaniu komputerowym danych osób ubezpieczonych oraz przekazywanie ich do towarzystwa, odprowadzaniu miesięcznej składki na rzecz towarzystwa, informowaniu ubezpieczonych o dokumentach wymaganych przez towarzystwo oraz pośredniczeniu pomiędzy towarzystwem a ubezpieczonymi w procesie przekazywania dokumentacji związanej z likwidacją szkód.

Wnioskodawca argumentował, że usługi świadczone przez niego na rzecz ubezpieczyciela powinny podlegać zwolnieniu z opodatkowania podatkiem VAT na podstawie art. 43 ust. 1 pkt 37 ustawy o VAT jako usługi świadczone przez ubezpieczającego w zakresie zawieranych przez niego umów ubezpieczenia na cudzy rachunek.

Stanowisko wnioskodawcy uznano za prawidłowe na podstawie brzmienia art. 43 ust. 1 pkt 37 ustawy o VAT. Jednakże nie sposób oprzeć się wrażeniu, że organ podatkowy nie do końca prawidłowo zinterpretował stan faktyczny i prawny w zakresie zawieranych przez wnioskodawcę umów ubezpieczenia grupowego pracowników. Argumentacja organu opierała się bowiem na założeniu, że wnioskodawca (pracodawca) „na podstawie zawartej umowy z towarzystwem ubezpieczeniowym zawiera jako ubezpieczający umowy ubezpieczenia na życie z własnymi pracownikami. Z tytułu świadczonych usług otrzymuje wynagrodzenie prowizyjne”.

Na tej podstawie organ uznał, że wykonywane przez wnioskodawcę czynności stanowią usługi w zakresie zawieranych przez niego umów ubezpieczenia na cudzy rachunek. Jak dalej uzasadniał, w przedstawionych okolicznościach wnioskodawca „występuje w charakterze ubezpieczającego, który zawierając z pracownikami umowy ubezpieczenia działa na cudzy rachunek, tj. na rachunek Towarzystwa Ubezpieczającego. Powyższe czynności należy uznać za czynności związane z zawieraniem przez Spółkę, jako podmiot Ubezpieczający, umów ubezpieczenia na cudzy rachunek, bowiem powyższe czynności są bezpośrednio związane z zawartymi umowami ubezpieczenia, a do ich wykonania zobowiązany jest Wnioskodawca, nie zaś inny podmiot”.

¹⁶ Interpretacja z 9 maja 2011 r. (sygn. IPPP1/443-353/11-2/AW).

Na tej podstawie organ zgodził się z wnioskodawcą, że usługi świadczone przez tego ostatniego będą korzystać ze zwolnienia z podatku od towarów i usług, określonego w art. 43 ust. 1 pkt 37 ustawy o VAT, jako czynności świadczone przez ubezpieczającego w zakresie zawieranych przez niego umów ubezpieczenia na cudzy rachunek.

3. Usługi administracyjne w odniesieniu do umowy ubezpieczenia grupowego pracowników spółek powiązanych

Zbliżony stan faktyczny opisał kolejny wnioskodawca, będący spółką holdingową koordynującą funkcjonowanie grupy handlowej, obejmującej kilkanaście spółek, prowadzących zróżnicowaną działalność.

W tym przypadku wnioskodawca zawarł w towarzystwie ubezpieczeniowym umowę o ubezpieczenie grupowe dla pracowników wspomnianej grupy handlowej. W każdym miesiącu wnioskodawca miał otrzymywać wynagrodzenie za czynności administracyjne przewidziane umową, polegające m.in. na ewidencji osób ubezpieczonych, dokonywaniu potrąceń składek ubezpieczeniowych z wynagrodzeń osób zatrudnionych przez ubezpieczającego na podstawie stosunku pracy, weryfikowaniu informacji związanych z zatrudnieniem istotnych do ustalenia prawa do ubezpieczenia.

W odniesieniu do możliwości zastosowania dla opisanej usługi zwolnienia z opodatkowania podatkiem VAT, wnioskodawca uzasadniał, że od 1 stycznia 2011 r. za świadczone usługi administracyjne na rzecz towarzystwa ubezpieczeniowego powinien wystawić fakturę VAT z zastosowaniem podstawowej stawki tego podatku. Wnioskodawca argumentował, że w jego ocenie usługa, którą świadczy, nie jest usługą ubezpieczeniową, o której mowa w art. 43 ust. 1 pkt 37 ustawy o VAT. Nie jest to również usługa pośrednictwa w świadczeniu usług ubezpieczeniowych, ani też element usługi ubezpieczeniowej. Nie ma bowiem nic wspólnego z objęciem ochroną ubezpieczeniową. W uzasadnieniu wnioskodawca wskazywał argumenty wynikające z orzecznictwa ETS¹⁷.

Dyrektor Izby Skarbowej w Łodzi¹⁸ uznał jednak stanowisko wnioskodawcy za nieprawidłowe. Stwierdził, że z treści art. 43 ust. 1 pkt 37 ustawy o VAT wynika, iż ustawodawca zwolnił z opodatkowania podatkiem od towarów i usług nie tylko usługi ubezpieczeniowe, reasekuracyjne i pośrednictwa ubezpieczeniowego, ale również usługi świadczone przez ubezpieczającego w zakresie zawieranych przez niego umów ubezpieczenia na cudzy rachunek. Podkreślił, że ze względu na szczególny charakter przepisu art. 43 ust. 1 pkt 37 ustawy o VAT, winien być on interpretowany ściśle, co oznacza, że przywołany powyżej fragment przepisu art. 43 ust. 1 pkt 37 ma zastosowanie wyłącznie do zawarcia umowy ubezpieczenia przez ubezpieczającego, a nie do wykonywania

¹⁷ Orzeczenie w sprawie C-472/03 Staatssecretaris van Financiën przeciwko Arthur Andersen & Co. Accountants c.s.

¹⁸ Interpretacja dyrektora Izby Skarbowej w Łodzi z 17 lipca 2011 r. (sygn. IPTPP2/443-38/11-4/BM).

innych czynności, mających jedynie pośredni związek z zawartą umową ubezpieczenia.

Organ wskazał, że wnioskodawca zawarł umowę o ubezpieczenie grupowe dla pracowników grupy handlowej w towarzystwie ubezpieczeniowym. Zgodnie z zawartą umową wnioskodawca będzie świadczył na rzecz towarzystwa usługi administracyjne, za które otrzyma ustalone wynagrodzenie. Na tej podstawie organ uznał, że wykonywane przez wnioskodawcę usługi administracyjne stanowią usługi w zakresie zawieranych przez niego umów ubezpieczenia na cudzy rachunek. Powyższe czynności należy uznać za czynności związane z zawieraniem przez wnioskodawcę, jako podmiot ubezpieczający, umową ubezpieczenia na cudzy rachunek, bowiem powyższe czynności są bezpośrednio związane z zawartymi umowami ubezpieczenia, a do ich wykonania zobowiązany jest wnioskodawca, nie zaś inny podmiot. Należy zatem uznać, że wnioskodawca wykonuje czynności, które mieszczą się w zakresie „zawarcia umowy ubezpieczenia na cudzy rachunek”.

Tym samym, organ ocenił – wbrew opinii wnioskodawcy – że usługi administracyjne wykonywane na rzecz towarzystwa ubezpieczeniowego będą korzystać ze zwolnienia od podatku od towarów i usług, określonego w art. 43 ust. 1 pkt 37 ustawy o VAT, jako czynności świadczone przez ubezpieczającego w zakresie zawieranych przez niego umów ubezpieczenia na cudzy rachunek.

Podsumowując, w powołanej interpretacji organ podatkowy skupił się na elementach definicyjnych zawartych w art. 43 ust. 1 ust. 37 ustawy o VAT, wskazując, że kluczowe znaczenie dla jego zastosowania ma stwierdzenie istnienia określonych w tym przepisie elementów, tj. fakt, że umowa ubezpieczenia zawierana jest przez wnioskodawcę, jako podmiot ubezpieczający, na cudzy rachunek, że istnieje bezpośredni związek realizowanych przez niego czynności z zawartymi umowami ubezpieczenia, jak również, że do wykonania tych umów zobowiązany jest wnioskodawca, nie zaś inny podmiot.

VI. Praktyka europejska i jej wpływ na interpretację zwolnień określonych w ustawie o VAT

1. Zakres pojęcia usługi ubezpieczeniowej

Przy analizie zakresu zwolnienia dla przedmiotowych usług nie sposób pominąć orzecznictwa ETS. Na dorobek ETS powołują się zresztą także polskie organy podatkowe, jak również podatnicy uzasadniający swoje stanowiska (zob. omawiane wyżej interpretacje).

Istotną rolę w doprecyzowaniu pojęcia transakcji ubezpieczeniowych oraz zakresu tego pojęcia odegrało orzeczenie ETS w sprawie C-349/96 Card Protection Plan Ltd przeciwko Commissioners of Customs and Excise. Card Protection Plan oferował (odpłatnie) posiadaczom kart kredytowych ochronę przed stratami finansowymi lub niedogodnościami związanymi z utratą lub kradzieżą kart oraz niektórych innych przedmiotów. W zakresie, w jakim przyznawano posiadaczowi ochronę karty, Card Protection Plan była objęta ochroną zbio-

rową spółki ubezpieczeniowej – Continental Assurance Company z Londynu. Jako ubezpieczeni w polisie byli wymienieni klienci Card Protection Plan.

Na gruncie ww. stanu faktycznego ETS w następujący sposób zdefiniował pojęcie transakcji ubezpieczeniowych (definicja ta została zacytowana w omawianej wyżej interpretacji dyrektora Izby Skarbowej w Poznaniu): „*podstawowym elementem transakcji ubezpieczeniowej w ogólnym rozumieniu jest to, że ubezpieczyciel zobowiązuje się, w zamian za uprzednią zapłatę składki, zapewnić ubezpieczonemu, w przypadku zmaterializowania się pokrywanego ryzyka, usługę uzgodnioną w chwili zawarcia umowy*”.

Na tle powyższej definicji usługi świadczone przez Card Protection Plan zostały uznane za zwolnione z podatku VAT – jako usługi ubezpieczeniowe. Tym samym ETS uznał, że pojęcie usługi ubezpieczeniowej obejmuje również przypadki, gdy klient objęty jest ubezpieczeniem zakupionym przez dostawcę usługi od towarzystwa ubezpieczeniowego. Warunkiem uznania usługi za zwolnioną na podstawie art. 135 ust. 1 pkt a dyrektywy 2006/112/WE jest istnienie stosunku prawnego pomiędzy dostawcą usługi (podmiotem ubezpieczającym lub podmiotem pośredniczącym) a klientem (ubezpieczonym), którego przedmiotem jest świadczenie na wypadek zmaterializowania się określonych w umowie ryzyk.

Jakkolwiek powyższe orzeczenie powoływane jest przez polskie organy podatkowe (w tym przez cytowanego tu dyrektora Izby Skarbowej w Poznaniu), to należy podkreślić, że konkluzja ETS przedstawiona w przedmiotowej sprawie dotyczyła w istocie usługi świadczonej przez ubezpieczającego (Card Protection Plan) na rzecz klientów, nie zaś czynności realizowanych przez ubezpieczającego na rzecz ubezpieczyciela. Jak się wydaje, tylko w takim zakresie można wnioskować, że zwolnienie z podatku VAT ma charakter przedmiotowy, a nie podmiotowy – dotyczy bowiem każdej takiej usługi, która wynika ze stosunku prawnego pomiędzy dostawcą usługi (podmiotem ubezpieczającym lub podmiotem pośredniczącym) a klientem (ubezpieczonym), a którego przedmiotem jest świadczenie na wypadek zmaterializowania się określonych w umowie ryzyk. W tym kontekście, rozciąganie powyższych wniosków na klasyfikację podatkową usług świadczonych przez ubezpieczającego na rzecz ubezpieczyciela wydaje się nieuprawnione.

Definicję transakcji ubezpieczeniowych uzupełnił ETS w orzeczeniu w sprawie C-240/99 Försäkringsaktiebolaget Skania, w którym stwierdzono m.in.: „*wyduje się, że tożsamość osoby, na rzecz której świadczona jest usługa, jest istotna dla celów zdefiniowania rodzaju usług objętych [art. 135 ust. 1 pkt a dyrektywy 2006/112/WE] oraz, że „transakcja ubezpieczeniowa koniecznie pociąga za sobą istnienie stosunku umownego pomiędzy świadczącym usługę ubezpieczeniową a osobą, której ryzyka są pokrywane przez to ubezpieczenie, to znaczy ubezpieczonym*”.

Powyższe stwierdzenie zdaje się przeczyć tezie, że za „transakcję ubezpieczeniową” można uznać czynności realizowane przez ubezpieczającego na rzecz ubezpieczyciela. W relacji tej bowiem trudno doszukać się „*tożsamości osoby, na rzecz której świadczona jest usługa*” oraz „*istnienia stosunku umow-*

nego pomiędzy świadczącym usługę ubezpieczeniową a osobą, której ryzyka są pokrywane przez to ubezpieczenie, to znaczy ubezpieczonym”. Z tego względu, jak się wydaje, również to orzeczenie trudno powoływać na poparcie stanowiska o możliwości kwalifikacji usług administracyjnych jako usług ubezpieczeniowych – stanowi ono raczej argument przeciwko takiej kwalifikacji.

2. Przedmiotowy charakter zwolnienia

W świetle orzecznictwa europejskiego nie zostało także jednoznacznie potwierdzone, czy zwolnienie określone w art. 135 ust. 1 pkt a dyrektywy 2006/112/WE ma charakter przedmiotowy, czy podmiotowy – choć przeważa to pierwsze podejście.

Przykładowo, we wskazanym wyżej orzeczeniu z 5 czerwca 1997 r. w sprawie C-2/95 Sparekassernes Datacenter ETS podkreślił, że usługi finansowe objęte zwolnieniem obejmują także usługi świadczone przez inne podmioty niż bank i na rzecz innych podmiotów niż ostateczny odbiorca pod warunkiem, że analizowane w sposób szeroki tworzą samodzielną całość, wypełniając w ten sposób konkretne, istotne funkcje usług finansowych.

W stanie faktycznym będącym przedmiotem rozstrzygnięcia ETS Sparekassernes Datacenter świadczyło elektronicznie usługi przetwarzania danych na rzecz banków. Z perspektywy ostatecznego odbiorcy usługi te stanowiły kluczową część usługi świadczonej przez bank. ETS uznał, iż fakt, że czynność podlegająca zwolnieniu jest wykonywana przez inny podmiot nie wyklucza objęcia jej zwolnieniem z opodatkowania – zważywszy, że z perspektywy odbiorcy końcowego czynność ta wygląda, jakby była wykonywana przez bank.

Podobne wnioski wynikają z orzeczeń ETS z 13 grudnia 2001 r. w sprawie C-235/00 CSC Financial Services oraz z 4 maja 2006 r. w sprawie C-169/04 Abbey National i Inscape Investment Fund.

Powyższe stanowisko zostało odzwierciedlone w brzmieniu art. 43 ust. 13 polskiej ustawy o VAT, w którym jest zasadniczo mowa o podlegających zwolnieniu „usługach”, bez wskazania ewentualnych warunków dotyczących osoby usługodawcy (z wyjątkiem usług świadczonych „przez ubezpieczającego” w zakresie zawieranych przez niego umów ubezpieczenia na cudzy rachunek).

Z powyższych orzeczeń ETS można wyprowadzić wniosek, że także w odniesieniu do usług administracyjnych świadczonych przez ubezpieczającego należy zbadać, czy z perspektywy osoby ubezpieczonej (klienta ubezpieczającego, pracownika) ubezpieczający wykonuje czynności, które w przeciwnym wypadku wykonywałby ubezpieczyciel. Odnosząc się do czynności o charakterze szeroko pojętego administrowania umowami grupowego ubezpieczenia wykonywanych przez ubezpieczającego w związku z bieżącą obsługą ubezpieczeniową trzeba – zgodnie z wytycznymi ETS – ustalić, w jakim stopniu czynności te mają charakter wyłącznie techniczny, „sekretarski”, a w jakim rozciągają się na istotne aspekty danej transakcji. O ile okaże się, że czynności administracyjne wykonywane przez ubezpieczającego na zlecenie ubezpieczyciela na podstawie zawartej przez te podmioty umowy mają znaczenie fundamentalne z perspektywy prawidłowego ustalenia i realizacji ochrony ubezpieczeniowej, to na-

leży traktować je jako istotny i specyficzny element transakcji ubezpieczeniowej, w bezpośredni sposób z nią powiązany. Taka argumentacja pozwala na zastosowanie zwolnienia z art. 43 ust. 13 ustawy o VAT przewidzianego dla usług stanowiących element „usług świadczonych przez ubezpieczającego w zakresie zawieranych przez niego umów ubezpieczenia na cudzy rachunek”.

W tym miejscu trzeba wskazać, że praktyka europejska zna także odmienne rozstrzygnięcia.

Możliwością zwolnienia z opodatkowania czynności o charakterze *back office* zajmował się ETS w często cytowanym orzeczeniu w sprawie C-472/03 (Statsecretaris van Financiën przeciwko Arthur Andersen & Co. Accountants c.s.). W orzeczeniu tym ETS uznał, że czynności *back office*, polegające na wykonywaniu za wynagrodzeniem usług na rzecz zakładu ubezpieczeń, nie stanowią usług pokrewnych transakcjom ubezpieczeniowym dokonywanym przez maklera bądź pośrednika ubezpieczeniowego, a tym samym nie podlegają zwolnieniu w sytuacji, gdy podmiot świadczący wskazane usługi nie jest jednocześnie pośrednikiem ubezpieczeniowym. Czynności takie stanowią odrębną usługę o charakterze administracyjnym¹⁹.

Przedmiotowe czynności polegały w szczególności na przyjmowaniu wniosków ubezpieczeniowych, ocenie ryzyka ubezpieczeniowego, wydawaniu polis i administrowaniu nimi oraz rozwiązywaniu umów ubezpieczenia, jak również dokonywaniu zmian taryfowych i umownych, zbieraniu składek, zarządzaniu szkodami, wyliczaniu i wypłacie prowizji pośrednikom ubezpieczeniowym, zajmowaniu się reasekuracją, dostarczaniu informacji ubezpieczającym i pośrednikom ubezpieczeniowym. Trybunał przyznał, że czynności te miały wprawdzie ścisły związek z działalnością zakładu ubezpieczeń, jednak nie stanowiły usług ubezpieczeniowych lub usług pośrednictwa ubezpieczeniowego, przez co nie mogły podlegać zwolnieniu. W opinii ETS zwolnienie z podatku VAT ma bowiem zastosowanie wyłącznie w sytuacji, gdy pośrednik uczestniczy w zawieraniu umowy ubezpieczeniowej w ten sposób, że istnieje związek prawny zarówno z ubezpieczycielem, jak i ubezpieczonym (tzn. pośrednik powinien działać wobec ubezpieczonego jako podmiot niezależny od ubezpieczyciela). Za istotne aspekty pośrednictwa ubezpieczeniowego ETS uznał wyszukiwanie klientów ubezpieczeniowych i kontaktowanie ich z ubezpieczycielem.

Z kolei w innym orzeczeniu z 20 listopada 2003 r. (sygn. C-08/01), w sprawie Taksatorringen, dotyczącym stowarzyszenia dokonującego na rzecz zakładów ubezpieczeń powypadkowych wycen samochodów, ETS doszedł do wniosku, że pojęcie usług pokrewnych w stosunku do usług ubezpieczeniowych obejmuje jedynie usługi wykonywane przez wyspecjalizowane podmioty, które łączy zarówno z ubezpieczycielem, jak i z ubezpieczonym określony związek (które pozostają w relacji z ubezpieczycielem i ubezpieczonym).

Powyższe orzeczenia wskazują, że usługi administracyjne dotyczące obsługi istniejących umów ubezpieczenia mogą być kwalifikowane jako usługi korzystające ze zwolnienia ubezpieczeniowego pod warunkiem, że są wykonywane

¹⁹ Zob. także A. Dębiec i S. Mikołajuk, op. cit., s. 32.

przez pośrednika ubezpieczeniowego, tj. podmiot niezależny od ubezpieczyciela, który doprowadził do zawarcia danej umowy ubezpieczenia.

VII. Podsumowanie

Jak wynika z przedstawionej analizy praktyki europejskiej ukształtowanej w odniesieniu do zwolnienia przewidzianego w art. 135 ust. 1 pkt a dyrektywy 2006/112/WE, transakcjami ubezpieczeniowymi korzystającymi ze zwolnienia z podatku VAT są zasadniczo te transakcje, które spełniają poniższe warunki:

- zobowiązanie, w zamian za uprzednią zapłatę składki, do zapewnienia ubezpieczonemu, w razie zmaterializowania się pokrywanego ryzyka, usługi uzgodnionej w chwili zawarcia umowy;
- istnienie relacji zobowiązaniowej (stosunku umownego) pomiędzy świadczącym usługę ubezpieczeniową a osobą, której ryzyka są pokrywane.

Natomiast przepis art. 43 ust. 1 pkt 37 ustawy o VAT, poza zwolnieniem usług ubezpieczeniowych, usług reasekuracyjnych i usług pośrednictwa w świadczeniu usług ubezpieczeniowych i reasekuracyjnych, zwalnia z podatku specyficznie te usługi, które spełniają łącznie następujące warunki:

- są świadczone przez ubezpieczającego;
- są świadczone w zakresie zawieranych przez ubezpieczającego umów ubezpieczenia na cudzy rachunek;
- nie dotyczą zbywania praw nabytych w związku z wykonywaniem umów ubezpieczenia i umów reasekuracji.

Na mocy polskiej ustawy o VAT zwolnieniu podlegają także usługi „pomocnicze” stanowiące element usługi zwolnionej (usługi ubezpieczeniowej, usługi reasekuracyjnej, usługi świadczonej przez ubezpieczającego w zakresie zawieranych przez niego umów ubezpieczenia na cudzy rachunek), który sam stanowi odrębną całość i jest właściwy oraz niezbędny do świadczenia ww. usługi zwolnionej.

Zwolnienia nie stosuje się natomiast do świadczenia usług stanowiących element usług pośrednictwa w świadczeniu usług ubezpieczeniowych i reasekuracyjnych, ani też jakichkolwiek usług o charakterze czynności ściągania długów, w tym faktoringu, usług doradztwa czy usług w zakresie leasingu – o czym nie ma mowy w dyrektywie.

Polskie przepisy nie rozstrzygają jednak, na czyją rzecz usługi mają być świadczone (ubezpieczyciela czy ubezpieczonych). Jedynym ograniczeniem o charakterze „podmiotowym” jest świadczenie usług „przez ubezpieczającego”, o ile są one realizowane w zakresie zawieranych przez niego umów ubezpieczenia na cudzy rachunek. Dlatego wydaje się, że z językowego punktu widzenia, zwolnienie określone w art. 43 ust. 1 pkt 37 ustawy o VAT można rozciągać także – w zakresie ubezpieczeń grupowych – na czynności realizowane przez ubezpieczającego na rzecz ubezpieczyciela.

Z punktu widzenia polskiego podatnika, korzystny może być fakt nieco odmiennego określenia zwolnienia w przepisach ustawy o VAT, niż uczyniono to w ramach art. 135 ust. 1 pkt a dyrektywy 2006/112/WE. W przypadku bowiem, gdy norma krajowa, niezgodna z prawem wspólnotowym, jest dla podatnika ko-

rzystniejsza, wówczas ma on prawo zastosowania się do korzystniejszych regulacji krajowych.

Co więcej, przytoczone w niniejszym opracowaniu interpretacje polskich organów podatkowych wydane na tle obowiązującego od 1 stycznia 2011 r. przepisu art. 43 ust. 1 pkt 37 ustawy o VAT są przychylnie dla podatników. Należy jednak wskazać, że interpretacja dyrektora Izby Skarbowej w Warszawie wydaje się opierać na błędnym rozumieniu stanu faktycznego. Interpretacja dyrektora Izby Skarbowej w Poznaniu, jakkolwiek bardziej spójna i korzystna dla wnioskodawcy, bazuje – w zakresie definicji i orzecznictwa – na praktyce europejskiej, która dotyczy jednak przepisu o odmiennym brzmieniu, wskutek czego analiza dokonana przez dyrektora Izby Skarbowej w Poznaniu prowadzi go do kwalifikacji usług świadczonych przez ubezpieczającego na rzecz ubezpieczyciela jako „usług ubezpieczeniowych”; z uwagi na pominięcie dokładnej analizy przepisu art. 43 ust. 1 pkt 37, zawartego w polskiej ustawie o VAT, powołana interpretacja wydaje się niewystarczająco szczegółowa i spójna.

Z powyższych względów, moim zdaniem, nie można w sposób bezpieczny dla ubezpieczającego uznać, że w każdym przypadku usługi administracyjne świadczone przez niego na rzecz ubezpieczyciela w związku z zawartymi umowami ubezpieczenia grupowego korzystają ze zwolnienia z podatku VAT. Wątpliwości te są jeszcze większe, gdy mamy do czynienia z usługami świadczonymi w związku z ubezpieczeniem powiązaniem z umową leasingu.

W tych okolicznościach, w konkretnych sytuacjach, wskazane może być zabezpieczenie sytuacji podatkowej ubezpieczającego, poprzez uzyskanie przez niego indywidualnej interpretacji podatkowej w odniesieniu do własnego stanu faktycznego.

Innym sposobem ograniczenia lub wyeliminowania ryzyka będzie modyfikacja wzajemnych relacji stron oraz struktury ich rozliczeń. Szczegółowy sposób ustalenia oraz wdrożenia takich zmodyfikowanych rozliczeń będzie zależał od specyfiki uwarunkowań biznesowych każdego ubezpieczającego oraz jego relacji z ubezpieczycielem i osobami ubezpieczonymi. Niemniej jednak, jak wynika z doświadczenia, taka restrukturyzacja rozliczeń powinna być możliwa w każdym przypadku: przy stosunkowo niewielkim wysiłku administracyjnym umawiających się podmiotów może ona zapewnić znaczącą korzyść podatkową i „komfort psychiczny” związany z eliminacją niepewności i ryzyk podatkowych. ■

Administrative Activities Carried out by a Policyholder in Favour of an Insurer in the Light of Binding Tax Regulations as Well as Polish and European Tax Practice

This Article refers to the manner of VAT taxation and possibilities of exempting, from this tax, services rendered by a policyholder in favour of an insurer when concluding a group insurance contract on somebody else's account.

This study presents the interpretation of the provisions of the Polish Act on Goods and Services in their wording effective from 1 January 2011 and also the interpretation of the EU regulations. Moreover, it discusses the approaches adopted by the Polish tax authorities and selected verdicts of the European Court of Justice (ECJ).

Although, in the author's opinion, the analysis in question does not unambiguously settle the issue regarding the exemption of the services concerned from the VAT taxation, it provides a number of arguments confirming the possibility of applying such an exemption. These arguments include an extensive interpretation of the term of the "insurance services", subject-based VAT exemption and the "casuist" manner of determining the scope of the exemption by the Polish legislator. The Article also refers to relationships between regulations of the domestic and EU laws in the situation of any discrepancies in their wording, including the effect of the latter on Polish taxpayers.

At the same time, the author draws our attention to the necessity of carrying out the tax qualification of services rendered by the policyholder in connection with their qualification according to the Act on Insurance Intermediation to take into account a full spectrum of risks which may occur should the scope of such activities be incorrectly determined.